

МІЖНАРОДНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
«ЄВРОПЕЙСЬКА ШКОЛА БІЗНЕСУ»

Кафедра менеджменту та економіки

УЗГОДЖУЮ

Директор Навчально-наукового
інституту «Європейська школа
бізнесу»

_____ О. Чатченко
" 13 " _____ 2021 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри менеджменту
та економіки

_____ Ю. Ремига
" 14 " _____ 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕНЕДЖМЕНТ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти:	Перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Галузь знань:	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність:	073 «Менеджмент»

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Приватний заклад вищої освіти «Міжнародний європейський університет».

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

завідувач кафедри менеджменту та економіки,
кандидат економічних наук, доцент

Ю. Ремига

Робоча програма навчальної дисципліни обговорена та схвалена на засіданні
кафедри менеджменту та економіки,
протокол № 1 від «16» 01 2021 р.

Завідувач кафедри менеджменту та економіки

Ю. Ремига

Плановий термін між ревізіями – 1 рік
Контрольний примірник

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Менеджмент страхової діяльності» складена відповідно до Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт) першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент».

Опис навчальної дисципліни (анотація). Дана навчальна дисципліна призначена сформувати у студентів систему знань з підготовки та реалізації управлінських рішень, що забезпечують раціональне формування й використання потенціалу страхових компаній і гармонізацію фінансових інтересів споживачів страхових послуг, власників і персоналу страхових компаній, посередників та держави. Глибокі і систематизовані знання з питань організації страхового бізнесу, управління фінансами страховика, оцінки платоспроможності страхових компаній потрібні і тим студентам, які будуть в майбутньому працювати в страхових компаніях, і тим, які будуть контактувати зі страховиками в процесі діяльності інших суб'єктів господарювання.

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 07 «УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»	<u>Вибіркова</u>	
Розділів – 2	Спеціальність: 073 «Менеджмент»	Рік підготовки	
Змістових розділів – 2		4-й	4-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		7-й	7-й
		Лекції	
		14 год.	4 год.
		Практичні	
14 год.	2 год.		
Тижневе навантаження: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2, 5	Освітній рівень: Перший (бакалаврський) рівень	Самостійна робота	
		62 год.	84 год.
		Вид контролю:	
		<u>залік</u>	<u>залік</u>

Предметом вивчення навчальної дисципліни є відносини, що виникають у процесі управління формуванням, розподілом та використанням фондів страхових компаній при наданні страхових послуг суб'єктам ринкової економіки.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Менеджмент страхової діяльності» базується на знаннях таких дисциплін, як «Менеджмент», «Статистика», «Економічна теорія», «Фінанси, гроші та кредит», «Облік і оподаткування».

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою навчальної дисципліни є формування системи знань у майбутніх фахівців з питань теоретичної розробки та практичного застосування конкретних механізмів управління бізнес-процесами страхових компаній з ефективним використанням наявного потенціалу і врахуванням фінансових інтересів всіх учасників страхового ринку.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Менеджмент страхової діяльності» є:

- формування у студентів розуміння специфіки страхової діяльності та її впливу на усі сторони організації страхового бізнесу;
- формування у студентів правильного розуміння та цілісного уявлення про потребу та сутність страхової послуги, обов'язковий та добровільний характер страхових послуг;
- отримання студентами необхідних знань з правового забезпечення ринку страхових послуг;
- формування у студентів цивілізованого ставлення до особистого та колективного майна, власного здоров'я та життя, відповідальності перед третіми особами;
- отримання студентами необхідних знань для прийняття практичних рішень з питань управління фінансами страховиків, оцінки ризиків при прийнятті їх на страхування, формування перестрахової політики, забезпечення фінансової надійності страховика в усіх аспектах.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей**:

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.
Загальні компетентності	ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу. ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК 10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні. ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації. СК 4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними. СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

	<p>СК 8. Здатність планувати діяльність організації та управляти часом.</p> <p>СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.</p> <p>СК 16. Здатність розуміти та уміло використовувати математичні та числові методи, які часто використовуються для доцільності прийняття управлінських рішень, в тому числі, у розрізі міжнародної економічної діяльності.</p>
--	---

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

Програмні результати навчання	<p>ПРН 3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.</p> <p>ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.</p> <p>ПРН 5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.</p> <p>ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.</p> <p>ПРН 7. Виявляти навички організаційного проектування.</p> <p>ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.</p> <p>ПРН 18. Ідентифікувати екологічні та економіко-правові наслідки функціонування підприємств в умовах сталого розвитку суспільства.</p> <p>ПРН 20. Демонструвати навички використання інформаційних, комунікаційних та інноваційних технологій</p>
--------------------------------------	---

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння / навички	Комунікація	Автономія та відповідальність
Інтегральна компетентність					
1.	здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.	концептуальні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання	поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання	донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації збір, інтерпретація та застосування даних; спілкування з професійних питань, у т.ч. іноземною мовою, усно та письмово	управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами; спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах; формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти;

					<p>організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп;</p> <p>здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії</p>
Загальні компетентності					
2.	<p>Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.</p> <p>Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.</p> <p>Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p>	<p>концептуальні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання</p>	<p>поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання</p>	<p>донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації</p> <p>збір, інтерпретація та застосування даних;</p> <p>спілкування з професійних питань, у т.ч. іноземною мовою, усно та письмово</p>	<p>управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами;</p> <p>спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах;</p> <p>формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти;</p> <p>організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп;</p> <p>здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії</p>
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності					
3.	<p>Здатність визначати перспективи розвитку організації.</p> <p>Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.</p> <p>Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.</p> <p>Здатність планувати діяльність організації та управляти часом.</p> <p>Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.</p>	<p>концептуальні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання</p>	<p>поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання</p>	<p>донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації</p> <p>збір, інтерпретація та застосування даних;</p> <p>спілкування з професійних питань, у т.ч. іноземною мовою, усно та письмово</p>	<p>управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами;</p> <p>спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах;</p> <p>формування суджень, що враховують</p>

	<p>Здатність розуміти та уміло використовувати математичні та числові методи, які часто використовуються для доцільності прийняття управлінських рішень, в тому числі, у розрізі міжнародної економічної діяльності.</p>				<p>соціальні, наукові та етичні аспекти;</p> <p>організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп;</p> <p>здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії</p>
--	--	--	--	--	---

Результати навчання:

Після опанування дисципліни студент повинен

знати:

- економічну природу страхування, його функції та принципи;
- склад і джерела формування основних ресурсів страховика, а саме фінансових, організаційних, інформаційних, трудових;
- основні принципи страхування, методи розробки і реалізації управлінських рішень в сфері формування і ефективного використання наявних ресурсів страховика;
- організацію, шляхи розвитку страхового ринку й державного регулювання страхової діяльності;
- умови особового страхування, страхування майна, страхування відповідальності, перестраховання з позиції вітчизняного та зарубіжного досвіду;
- особливості і шляхи поліпшення фінансової діяльності страховиків;
- особливості і перспективи розвитку підприємницької діяльності в страхуванні;
- порядок проектування, реєстрації й ліцензування страхових організацій, зміст державного нагляду за їх діяльністю;
- принципи побудови раціональної структури страхової організації та повноваження органів її управління;
- принципи управління страховою компанією;
- значення і методи розроблення стратегічного плану діяльності страховика;
- сутність і способи активізації маркетингової діяльності в страхових організаціях;
- методи вивчення попиту на страхові послуги;
- технологію відбору ризиків на страхування і врегулювання страхових претензій;
- особливості управління грошовими потоками в страхуванні.

уміти:

- самостійно аналізувати структуру управління страховою компанією, її фінансовий стан, визначати ефективність менеджменту страховика;
- самостійно планувати діяльність усіх управлінських ланок страховика;

- самостійно досліджувати стан ринку страхових послуг;
- досліджувати попит на страхові послуги та організувати ефективну систему їх продажу;
- самостійно розробляти місію, цілі та стратегічні завдання страховика;
- самостійно формувати раціональну структуру управління страховою організацією, а також організувати роботу підрозділів страхової компанії за функціональним призначенням;
- організувати процес бюджетування в страховій організації;
- оформляти договори страхування і контролювати їх виконання;
- самостійно здійснювати оцінку фінансового стану страхової компанії;
- самостійно контролювати фінансову надійність страхової компанії;
- самостійно визначити суму страхових платежів;
- самостійно розрахувати страхове відшкодування;
- самостійно визначати критерії відбору ризиків на страхування.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни «Менеджмент страхової діяльності» відводиться 90 години 3 кредити ЄКТС.

ЗМІСТОВИЙ РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ФУНКЦІЇ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 1. Сутність і значення страхової діяльності

Предмет і завдання науки. Структура науки та її взаємозв'язок з іншими науками. Страхування як особливий вид підприємницької діяльності й перспективи його розвитку в Україні та світі. Суб'єкти страхового підприємництва (страхові організації, перестраховувальні компанії, страхові посередники). Зміст і структура страхування та його функції. Нова парадигма менеджменту як виклик перспективи розвитку страхового бізнесу. Страхова організація як основний суб'єкт страхового бізнесу й основа розбудови його менеджменту. Законодавство України про страхове підприємництво. Класифікація страхових організацій, їх організаційно-правові форми. Акціонерна форма страхових товариств, її переваги та перспективи розвитку. Товариства взаємного страхування. Мотивація їх широкого розповсюдження в багатьох зарубіжних країнах. Основні чинники, що гальмують розвиток таких товариств в Україні. Спеціалізація страхових організацій. Страховий ринок України: стан і перспективи розвитку. Умови залучення іноземних інвесторів до розвитку страхової індустрії в Україні. Вплив процесів глобалізації економіки, і, зокрема, вступу України до СОТ, на розвиток страхового ринку. Управління процесом створення страхових організацій. Зміст пакету необхідних документів і процедура реєстрації страхових організацій, їх філій, і представництв. Ліцензування страхової діяльності.

Досконале управління в страхових організаціях як важливіша умова їх розвитку й підвищення ефективності діяльності. Активізація використання зарубіжного досвіду в розбудові механізму управління страховими формуваннями.

Тема 2. Ресурсний потенціал, структура й органи управління страховою організацією

Соціально-економічна сутність категорії «потенціал організації». Склад, структура й оцінка наявного потенціалу страховика та ефективності його використання. Ресурсний потенціал та його оптимізація. Життєвий цикл страхової організації і його вплив на управлінські процеси. Поняття й принципи побудови структури управління страховою організацією. Ієрархічний тип структур управління. Функціональний і структурний підходи в організації управління страховиком. Характеристика організаційних відносин. Лінійна структура. Функціональна структура. Лінійно-функціональна структура управління як найбільш розповсюджена в страхуванні. Лінійно-штабна структура. Дивізіональна структура управління. Співвідношення централізації й децентралізації в структурі органів управління страховою організацією. Центральний офіс. Дирекції, регіональні управління, філії, центри страхових послуг, відокремлені робочі місця й представництва страховиків. Вибір ефективної структури управління: аналітичний, проектний, організаційний. Методи управління трудовим потенціалом. Кадрове забезпечення страхових організацій. Підбір працівників, їх адаптація й підвищення кваліфікації. Оцінка наслідків роботи окремих підрозділів та працівників страхової організації. Сутнісна характеристика мотивації персоналу як функції страхового менеджменту. Заробітна плата та інші форми мотивації в страхуванні. Стимулювання інновацій. Загальні збори акціонерів – найвищий орган управління страховою організацією. Спостережна рада. Рада директорів. Права та обов'язки цих органів. Ревізійна комісія. Права та обов'язки перелічених органів. Виконавчі органи управління страховою організацією. Правління та його функції. Голова правління, президент, генеральний директор страхової організації. Матриця повноважень із прийняття рішень. Дорадчі органи управління страховою компанією: рада директорів філій, рада директорів центрів страхових послуг, рада агентів. Ліга страхових організацій України та інші об'єднання страховиків. Їх роль в управлінні страховою справою. Функції й роль Нацкомфінпослуг у забезпеченні нагляду за страховою діяльністю. Напрями вдосконалення впливу держави на розвиток страхової справи.

Тема 3. Планування у страховій діяльності

Стратегічний менеджмент: структура й зміст основних елементів та етапів у страхуванні. Визначення місії, цілей страховика й шляхів їх досягнення. Система планів розвитку страхової організації. Бізнес-процеси як сукупність дій засновників і менеджменту, що забезпечують реалізацію конкретної мети страховика в межах певної організаційно-правової структури.

Стратегія страхової організації як генеральна програма дій. Процес розробки стратегії: елементи стратегічного вибору, формування стратегічних цілей, використання методу «опрацювання сценарію майбутнього» організації, оцінка стратегічної ситуації. Інноваційна спрямованість стратегії розвитку. Аналіз альтернатив і вибір стратегії. Проведення SWOT-аналізу при розробці стратегії страховика. Врахування економічних, соціальних і політичних передумов розвитку страхової організації. Часовий аспект стратегії. Опрацювання плану регіональної діяльності й плану відкриття нових точок продаж. Оцінка необхідних ресурсів. Необхідність і призначення бізнес-плану страховика. Коло користувачів бізнес-планом. Структура бізнес-плану та характеристика його окремих розділів. Порядок опрацювання, розгляду й затвердження бізнес-плану. Шляхи вдосконалення змісту й технології опрацювання та реалізації бізнес-плану. Процес бюджетування в страховій організації. Планування на рівні підрозділів. Бюджетування як одна з форм здійснення контрольної функції страхового менеджменту. Особливості антикризового управління страховиком. Плани санації та реструктуризації компанії. Використання техніко-економічних та фінансових показників страхової компанії в системі контролінгу кризових явищ.

Тема 4. Комунікації та інформаційне забезпечення страхової діяльності

Комунікації в сучасній страховій організації: сутність, елементи й етапи комунікаційного процесу. Вимоги до організації інформації. Програмний комплекс страхової компанії: завдання, цілі, механізм функціонування, роль у формуванні ефективних бізнес-процесів та прийнятті управлінських рішень. Системи управління відносинами із клієнтами на базі CRM-технологій. Інформаційний супровід договорів у сфері страхування. Персоніфікований (індивідуальний) облік договорів страхування життя. Формування баз даних і управління їх використанням. Електронна база даних з автотранспортного страхування. Система електронного обміну даними. Використання можливостей Internet. Страхова статистика та бухгалтерський облік як інструменти управління. Шляхи вдосконалення інформаційної системи. Комерційна таємниця та способи її забезпечення в страхових організаціях. Публікація звітності на іншій інформації. Взаємовідносини страховиків із засобами масової інформації.

Тема 5. Управління маркетинговою діяльністю у страховому бізнесі

Сутність і завдання страхового маркетингу. Маркетингова служба страховика, її функції та організація роботи. Взаємодія служби маркетингу з іншими підрозділами страховика. Зміст плану маркетингу та його спрямованість на удосконалення управління асортиментом і якістю страхових послуг, формування попиту на ці послуги і стимулювання продаж. Маркетингові дослідження в страхуванні: завдання, види та форми. Аналіз ринкової ситуації та конкурентного середовища. Сегментування і вибір цільових ринків. Методи збору та аналізу інформації про споживачів

страхових послуг та конкурентів. Оцінка інтенсивності конкуренції на ринку страхових послуг. Організація та координація розроблення та забезпечення реалізації програми підвищення конкурентоспроможності страховика. Основні елементи державної політики регулювання конкуренції в сфері страхування. Визначення факторів, що впливають на динаміку продаж. Формування та реалізація конкурентних переваг страхової організації. Розширення пропозиції страховика. Розробка та просування нових видів страхових послуг. Управління рекламною діяльністю. Підтримування зв'язків зі споживачами страхових послуг. Реалізація форм і методів паблік-рилейшнз. Побудова ефективної системи продажу: канали розподілу та мотивація причетних до надання страхових послуг. Реалізація заходів щодо підвищення ефективності роботи в каналах розподілу. Прямі продажі: через головний офіс та відокремлені структурні підрозділи. Роль, значення та тенденції розвитку страхового посередництва в Україні. Страхові агенти, їх класифікація та основні функції. Страхові та перестрахові брокери: функції та організація діяльності. Нові форми страхового посередництва. Віртуальне страхове посередництво. Організація продажу страхових послуг у системі MLM. Bancainssurance. Асистанс (медичний та технічний). Винагорода страховим посередникам.

ЗМІСТОВИЙ РОЗДІЛ 2

ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ, УРЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВИХ ПРЕТЕНЗІЙ ТА ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ СТРАХОВИКА

Тема 6. Управління відбором ризиків на страхування

Сутність ризик-менеджменту в контексті визначення потреби в страхуванні. Поняття й класифікація ризиків. Ознаки ризиків, що можуть бути прийняті на страхування. Організація відбору ризиків на страхування. Управління даним бізнес-процесом із метою формування та забезпечення збалансованості страхового портфеля. Етапи відбору ризиків. Тарифікація. Побудова тарифікаційної системи. Страховий тариф як ціна за страхову послугу. Структура тарифу. Основні методологічні підходи при здійсненні актуарних розрахунків. Тарифна політика, її цілі та принципи. Андерайтинг як важливіший бізнес-процес страховика. Складові й основні завдання андерайтингу. Вимоги до управління андерайтингом. Ідентифікація ризиків. Виявлення можливих ризиків та визначення причин імовірності їх настання. Джерела й способи отримання необхідної інформації для проведення даного заходу: фізичний огляд, схеми послідовності технологічних та інших процесів, вивчення документів, співбесіда із ключовим персоналом, залучення при необхідності незалежних експертів. Оцінка ризику. Методи кількісного і якісного аналізу внутрішніх та зовнішніх факторів, що формують причини й величину ризиків. Визначення показників: ймовірності або частоти збитку, очікуваного значення збитку, максимального збитку та відхилень фактичних результатів від очікуваних. Визначення розміру та періоду страхового покриття. Розрахунок страхової премії. Контроль за ризиком. Урахування

факторів територіальної та часової розкладки ризиків. Доцільність перестраховування ризиків. Укладення страхових договорів та контроль за їх виконанням.

Тема 7. Урегулювання страхових претензій

Служба врегулювання претензій: завдання та місце в страховій компанії. Процедура та етапи врегулювання страхових претензій. Дії сторін договору в разі настання страхового випадку. Залучення аварійних комісарів та інших експертів для з'ясування причин настання страхового випадку та розміру завданої шкоди. Документальне оформлення страхової претензії. Технологія перевірки достовірності страхового випадку й нанесення ним шкоди страхувальнику. Розрахунок страхових виплат. Форми страхових виплат. Порядок урегулювання збитків у різних видах страхування. Особливості виплат страхових сум за договорами зі страхування життя. Оформлення регресних позовів до осіб винних у скоєнні страхових випадків. Контрибуція в сфері страхування. Формування ефективної служби безпеки та механізм її взаємодії з іншими підрозділами страхової компанії.

Тема 8. Управління грошовими потоками страховика

Грошовий потік як сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів, які генерують діяльність суб'єкта господарювання. Фактори, що зумовлюють особливості грошових потоків у страхових організаціях. Види грошових потоків: вхідний, внутрішній і вихідний. Модель грошових потоків страховика. Грошові потоки, що обслуговують операційну діяльність страховика. Організація управління процесом мобілізації доходів страховика. Доходи від страхової діяльності: зароблені страхові премії, комісійна винагорода за передачу ризиків у перестраховування, частки страхових виплат і відшкодування, що надходять від перестраховиків, повернені суми з резерву збитків та централізованих страхових резервних фондів. Порядок визначення заробленої страхової премії. Менеджмент витрат страховика. Витрати страховика на здійснення страхової діяльності: страхові виплати, відрахування в централізовані страхові резервні фонди та в технічні резерви інші, ніж резерв незароблених премій, витрати на ведення справи (аквізиційні та ліквідаційні витрати). Проблеми оптимізації витрат на ведення справи. Грошові надходження й витрати, зумовлені інвестиційною й фінансовою діяльністю страховика. Управління процесом розподілу прибутку. Особливості оподаткування прибутку страховиків. Чистий прибуток, порядок його використання. Розподіл чистого прибутку. Вільні резерви страховика. Виплата дивідендів. Реінвестування.

Тема 9. Управління фінансовою надійністю страховика

Поняття фінансової надійності та методи її забезпечення. Вплив тарифної політики страховика на фінансові результати. Роль перестраховувальних програм у збалансуванні страхового портфеля. Поняття та склад технічних резервів. Резерв незароблених премій, порядок його формування та

визначення частки перестраховика в цьому резерві. Резерв збитків та його види. Порядок формування резерву збитків за заявленими вимогами страхувальників та визначення частки перестраховика в цьому резерві. Резерв коливань збитковості та порядок його формування. Резерв катастроф та порядок його створення. Формування інших резервів. Інвестиційна діяльність страховика, її напрямки. Інвестиційний ризик та дохідність, їх взаємозв'язок. Диверсифікація та ризик інвестиційного портфеля. Управління інвестиційним портфелем та оцінка його ефективності. Розміщення коштів страхових резервів та порядок державного регулювання цього процесу. Нормативи розміщення страхових резервів. Напрямки інвестування тимчасово вільних коштів страховика. Принципи розміщення та інвестування вільних коштів страхових резервів: безпечність, ліквідність, прибутковість, диверсифікованість. Платоспроможність страховика та умови її забезпечення. Статутний капітал страховика, особливості його формування. Гарантійний фонд. Вільні резерви страховика. Фактичний запас платоспроможності страховика. Визначення нормативного запасу платоспроможності. Система управлінських заходів щодо покращання платоспроможності страховика. Оцінка структури активів та пасивів страховика. Структура дебіторської та кредиторської заборгованості. Показники фінансової стійкості (коефіцієнти): автономії (незалежності); фінансової стійкості; використання активів; використання власних коштів; співвідношення позикових та власних коштів; маневреності власних коштів; концентрації власного капіталу; показник заборгованості кредиторам. Показники ліквідності: коефіцієнт ліквідності; коефіцієнт швидкої ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності. Нормативні показники діяльності страхової компанії та їх роль у забезпеченні рентабельної роботи страховика.

Тема 10. Фінансовий моніторингу страхових організаціях

Фінансовий моніторингу і його завдання у справі запобігання та протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму. Дії, які відносяться до легалізації (відмивання) доходів. Система фінансового моніторингу: первинний (внутрішній) та державний (зовнішній) рівень. Страхові компанії, як суб'єкти первинного фінансового моніторингу. Завдання та обов'язки суб'єкту первинного фінансового моніторингу. Суб'єкти державного фінансового моніторингу: завдання, функції та права. Ідентифікація осіб, що здійснюють фінансові операції. Порядок надання такої інформації. Фінансові операції страхової організації, які підлягають внутрішньому та обов'язковому фінансовому моніторингу. Призначення працівника, відповідального за проведення первинного фінансового моніторингу. Вимоги до його кваліфікації та забезпечення відповідного навчання. Програма та правила проведення фінансового моніторингу. Типологія легалізації брудних коштів.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	л		п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ФУНКЦІ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ												
Тема 1. Сутність і значення страхової діяльності	8	2	-	-	-	6	10	2	-	-	-	8
Тема 2. Ресурсний потенціал, структура й органи управління страховою організацією	10	2	2	-	-	6	9	-	-	-	-	9
Тема 3. Планування у страховій діяльності	8	-	2	-	-	6	9	-	-	-	-	9
Тема 4. Комунікації та інформаційне забезпечення страхової діяльності	8	2	-	-	-	6	8	-	-	-	-	8
Тема 5. Управління маркетинговою діяльністю у страховому бізнесі	8	-	2	-	-	6	8	-	-	-	-	8
<i>Разом за змістовим розділом 1</i>	42	6	6	-	-	30	44	2	-	-	-	42
Змістовий розділ 2. ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ, УРЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВИХ ПРЕТЕНЗІЙ ТА ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ СТРАХОВИКА												
Тема 6. Управління відбором ризиків на страхування	8	2	-	-	-	6	10	2	-	-	-	8
Тема 7. Урегулювання страхових претензій	8	-	2	-	-	6	8	-	-	-	-	8
Тема 8. Управління грошовими потоками страховика	10	2	2	-	-	6	10	2	-	-	-	8
Тема 9. Управління фінансовою надійністю страховика	10	2	2	-	-	6	9	-	-	-	-	9
Тема 10. Фінансовий моніторинг страхових організаціях	8	2	-	-	-	6	9	-	-	-	-	9
<i>Контрольна робота</i>	4	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-
<i>Разом за змістовим розділом 2</i>	48	8	8	-	-	32	46	2	2	-	-	42
Усього годин	90	14	14	-	-	62	90	4	2	-	-	84

4. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Сутність і значення страхової діяльності	2
2.	Ресурсний потенціал, структура й органи управління страховою організацією	2
3.	Комунікації та інформаційне забезпечення страхової діяльності	2
4.	Управління відбором ризиків на страхування	2
5.	Управління грошовими потоками страховика	2

6.	Управління фінансовою надійністю страховика	2
7.	Фінансовий моніторингу страхових організаціях	2
Разом:		14

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Програмою навчальної дисципліни семінарські заняття не передбачені.

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Ресурсний потенціал, структура й органи управління страховою організацією	2
2.	Планування у страховій діяльності	2
3.	Управління маркетинговою діяльністю у страховому бізнесі	2
4.	Урегулювання страхових претензій	2
5.	Управління грошовими потоками страховика	2
6.	Управління фінансовою надійністю страховика	2
7.	<i>Контрольна робота</i>	2
Разом:		14

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Програмою навчальної дисципліни лабораторні заняття не передбачені.

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Сутність і значення страхової діяльності	6
2.	Тема 2. Ресурсний потенціал, структура й органи управління страховою організацією	6
3.	Тема 3. Планування у страховій діяльності	6
4.	Тема 4. Комунікації та інформаційне забезпечення страхової діяльності	6
5.	Тема 5. Управління маркетинговою діяльністю у страховому бізнесі	6
6.	Тема 6. Управління відбором ризиків на страхування	6
7.	Тема 7. Урегулювання страхових претензій	6
8.	Тема 8. Управління грошовими потоками страховика	6
9.	Тема 9. Управління фінансовою надійністю страховика	6
10.	Тема 10. Фінансовий моніторингу страхових організаціях	6
11.	<i>Контрольна робота</i>	2
Разом:		62

9. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Програмою навчальної дисципліни індивідуальні завдання не передбачені.

10. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студента виконується у письмовій формі у вигляді реферату-доповіді.

Завдання 1. На прикладі окремої страхової компанії виконати наступне:

1. Дослідити формування життєвого циклу і його вплив на управлінські процеси.
2. Дослідити технологію складання планів та провести оцінку їх практичної реалізації.
3. Дослідити фінансове планування в страховій компанії.
4. Дослідити організацію процесу стратегічного планування.
5. Дослідити процес бюджетування в системі внутрішньо фірмового управління.
6. Дослідити особливості формування баз даних і управління їх використанням. Запропонувати конкретні шляхи вдосконалення інформаційної системи для обраної страхової компанії.
7. Дослідити взаємовідносини страховика із засобами масової інформації.
8. Дати рекомендації стосовно покращення роботи з клієнтами.

Завдання 2. На прикладі окремої страхової компанії виконати наступне:

1. Дослідити управління грошовими потоками в страховій компанії.
2. Дослідити управління фінансовою діяльністю в страховій компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку.
3. Дослідити роль перестраховувальних програм у збалансуванні страхового портфеля.
4. Вивчити інвестиційну діяльність страховика, її напрямки.
5. Визначити інвестиційний ризик та дохідність, їх взаємозв'язок.
6. На основі статистичної звітності страхової компанії, визначити платоспроможність страховика та умови її забезпечення.
7. Запропонувати систему управлінських заходів щодо покращання платоспроможності страховика.

11. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні навчальної дисципліни «Менеджмент страхової діяльності» застосовуються інформаційні та практичні методи навчання: класичні лекції, лекції-дискусії, практичні заняття, консультації з виконання самостійної та індивідуальної роботи студентів, а також виконання рефератів, підготовка коротких повідомлень на основі додаткової літератури курсу.

Методи навчально-пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний метод, репродуктивний метод, метод проблемного викладу, частково-пошуковий або евристичний метод, дослідницький метод.

Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності: індуктивні і дедуктивні методи навчання, методи стимулювання і мотивації навчання.

12. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Відповідно до плану вивчення дисципліни «Менеджмент страхової діяльності» передбачається проведення поточного та підсумкового контролю:

– поточний контроль передбачає проведення опитування під час практичних занять;

– підсумковий контроль реалізується у вигляді заліку.

Методи контролю:

1. Оцінювання знань студента під час практичних занять.
2. Виконання завдань для самостійної роботи.
4. Проведення проміжних тестів.
5. Проведення поточного контролю.
6. Проведення підсумкового заліку.

13. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Формою підсумкового контролю є **залік**, який складається очно в період призначений деканатом або за індивідуальним графіком, який затверджується навчальним планом. Основною формою підсумкового контролю є тестування, робота над практичним завданням та співбесіда.

14. СХЕМА НАРАХУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи з дисципліни «Менеджмент страхової діяльності» здійснюється в балах відповідно до табл.14.1.

Виконані види навчальної роботи зараховуються студенту, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку.

Поточне оцінювання знань студентів проводиться протягом семестру у наступних формах: усного опитування студентів на практичних заняттях та оцінки рівня їх знань; перевірки правильності розв'язання практичних задач; експрес-опитування (в усній чи письмовій формі).

Розподіл балів оцінювання успішності студентів з навчальної дисципліни

Розділ I											Розділ II Підсумковий контроль	Всього
Поточне тестування та самостійна робота												
Змістовий розділ 1					Змістовий розділ 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	KP		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	40	100

*T1, T2, ..., T10 – теми занять

**KP – контрольна робота

Загальна оцінка знань студентів за поточним контролем

Результати поточного контролю знань студентів в цілому (за усіма формами робіт) оцінюються в діапазоні від **0** до **60** балів. Студент допускається до підсумкового контролю за умови виконання вимог навчальної програми та у разі, якщо за поточну навчальну діяльність він набрав не менше **36** балів.

Підсумкове оцінювання знань студентів

Підсумкове оцінювання знань студентів проводиться у формі заліку.

Максимальна кількість балів, яку можна отримати на заліку складає **40** балів (див. табл. 14.2).

Розподіл балів оцінювання при підсумковому контролі з навчальної дисципліни

Оцінка в балах за поточне оцінювання	Оцінка в балах за підсумкове оцінювання	Оцінка за національною шкалою
54-60	36-40	Відмінно
45-53	30-35	Добре
36-44	24-29	Задовільно
менше 36	менше 24	Незадовільно

Під час оцінювання відповіді на окреме питання додатково враховуються допущені недоліки та помилки, якими вважаються:

– неохайне оформлення роботи (не загальноприйняті скорочення, незрозумілий почерк, використання олівців замість чітких чорнил) (мінус **2** бали);

– неточності в назвах окремих економічних категорій та понять (мінус **4** бали).

З урахуванням вищевикладеного результати заліку оцінюються в діапазоні від **0** до **40** балів для студентів. При цьому, якщо відповіді студента на заліку оцінені менше ніж на **30%**, він отримує незадовільну оцінку за результатами заліку та незадовільну загальну підсумкову оцінку. Загальна підсумкова оцінка з дисципліни складається з суми балів за результати поточного контролю знань та за виконання завдань, що виносяться на залік.

Загальна підсумкова оцінка не може перевищувати **100 балів**.

Загальна підсумкова оцінка в балах, за національною шкалою та за шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки студента (див. табл. 14.3).

Таблиця 14.3

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
66-73	D	задовільно	
60-65	E		
30-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-29	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

15. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- робоча навчальна програма дисципліни;
- тези лекцій з дисципліни;
- методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів;
- тестові та контрольні завдання до практичних занять;
- перелік питань та завдань для поточного і проміжного контролю знань з дисципліни;
- перелік питань до заліку, завдання для перевірки практичних навичок під час заліку.

16. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна (базова):

1. Неівестна О.В. Страхові послуги. Конспект лекцій. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2017. - 180 с.
2. Страхові послуги: навч. посібник / Д.І.Дема, О.М.Віленчук, І.В.Дем'янюк; за заг. ред. Д. І. Деми. [3-тє вид., стереотипне]. К.: Алерта 2017. - 526 с.
3. Соціальне страхування: навчальний посібник / О.В.Безкровний, В.І.Аранчій, В.І. Лихопій; Полтавська державна аграрна академія. Полтава. [б.в.], 2016. - 219 с.
4. Страховий менеджмент: навчальний посібник / [Н.О. Бондар [та ін.]; Міністерство освіти і науки України, Національний аерокосмічний

університет ім. М.Є. Жуковського “Харківський авіаційний інститут”. Харків: ХАІ, 2016. - 155 с.

5. Страхування: навч. посіб. / О.Г.Михайленко. Дн-ск.: ДНУ, 2016. - 156 с.

6. Сокиринська І.Г. Страховий менеджмент: навч. посібник / І.Г.Сокиринська, Т.О.Журавльова, І.Г. Аберніхіна. – Дніпропетровськ: Пороги, 2016. – 300 с.

Допоміжна:

1. Базилевич В.Д. Страхування: підручник / В.Д. Базилевич. – К.: Знання, 2012. – 1019 с.

2. Говорушко Г. А. Страхові послуги: [навч. посіб.] / Г.А. Говорушко. – К.: Центр навчальної літератури, 2011. — 400 с.

3. Говорушко Т.А. Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку: монографія / Т.А.Говорушко, В.М.Стецюк, О.Ю.Толстенко. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 168 с.

4. Долгошея Н.В. Страхування в запитаннях і відповідях: підручник / Н.В. Долгошея. — К.: Знання, 2010. — 543 с.

5. Плиса В.Й. Страхування: [навч. посіб.] / В.Й.Плиса. — К.: Каравела, 2010. — 464 с.

6. Фисун І.В. Страхування: [навч. посіб.] / І.В. Фисун. — К.: КНЕУ, 2011. — 240 с.

7. Фурман В. М. Страхування: теоретичні засади та стратегія розвитку : [монографія] / В.М. Фурман. — К.: КНЕУ, 2011. — 296 с.

8. Яворська, Т. В. Державне регулювання страхового підприємництва в Україні: монографія / Т. В. Яворська. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 420 с.

9. Реверчук С.К. Історія страхування: підручник / С. К. Реверчук, Т.В.Сива, С. І. Кубів [та ін.] — К.: Знання, 2012. — 213 с.

17. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ:

1. Про страхування: Закон України від 04.10.2001 р. №2745ІІІ // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96>.

2. Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті: Постанова КМУ // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/959-96-п>.

3. Про затвердження Положення про порядок провадження діяльності страховими посередниками: Постанова КМУ // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1523-96-п>.

4. Про затвердження Порядку складання звітних даних страховиків: Розпорядження Держфінпослуг України // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0517-04>.
5. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1961-15>.
6. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
7. Рейтинг страхових компаній України // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://forinsurer.com>
8. Офіційний сайт Європейської організації страхування та пенсійного забезпечення (ЕЮРА) // Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://eiopa.europa.eu>
9. Офіційний сайт Міністерства фінансів України // Електронний ресурс. – Режим доступу : <https://minfin.gov.ua>
10. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.nfp.gov.ua>.
11. Офіційний сайт Ліги страхових організацій України // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://uainsur.com>.
12. Офіційний сайт Міжнародної асоціації по страхуванню кредитів (International Credit Insurance & Surety Association) // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.icisa.org/icisa/1599>.
13. Офіційний сайт Міжнародної спілки авіаційних страховиків (International Union of Aerospace Insurers) // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.iuai.org>.
14. Офіційний сайт Міжнародної спілки з морського страхування (International Union of Marine Insurance) // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.iumi.com>.
15. Офіційний сайт Міжнародної спілки страховиків кредитів і інвестицій (International Union of Credit and Investment Insurers - Berne Union) // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.berneunion.org/about-the-berne-union>.
16. Офіційний сайт Міжнародної спілки страховиків технічних ризиків (International Association of Engineering Insurers (IMIA) // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.imia.com>.
17. Офіційний сайт студентської електронної бібліотеки «ЧИТАЛКА» // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://chitalka.info>.
18. Офіційний сайт онлайн-бібліотеки освітньої та наукової літератури // Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://eduknigi.com>.
19. Сайт електронної бібліотеки підручників // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://studentam.kiev.ua>.